

ارتباط سبک‌های تصمیم‌گیری با سازگاری اجتماعی

طاهره زارع جوان

کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران (سیستان و بلوچستان)

چکیده

هدف این پژوهش تعیین ارتباط سبک‌های تصمیم‌گیری با سازگاری اجتماعی دانشجویان می‌باشد. پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی از نوع همبستگی است. نمونه پژوهش شامل ۱۵۰ دانشجوی دختر بود که از میان دانشجویان دختر مقطع کارشناسی دانشگاه پیام نور زاهدان به صورت تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار: برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های سبک‌های تصمیم‌گیری و سازگاری اجتماعی استفاده شد. برای تحلیل داده‌ها از روش همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چند متغیری استفاده شد. تحلیل داده‌ها نشان داد که بین سبک‌های تصمیم‌گیری با سازگاری اجتماعی رابطه‌ی معناداری وجود دارد ($P < 0/05$). بر اساس نتایج رگرسیون چند متغیری سبک تصمیم‌گیری عقلایی قویترین پیش‌بینی‌کننده سازگاری اجتماعی دانشجویان بود. این نتیجه تلویحات مهمی در زمینه آموزش و ارتقای بهداشت روانی دانشجویان در بر دارد.

واژه‌های کلیدی: سبک‌های تصمیم‌گیری، سازگاری اجتماعی، دانشجویان

سازگاری اجتماعی^۱ به مثابه مهمترین نشانه سلامت روان، از مباحثی است که در دهه های اخیر توجه بسیاری را جلب کرده است. شاید بتوان گفت رشد اجتماعی، مهمترین نشانه سلامت روان است (احدی، میرزایی، نریمانی و ابوالقاسمی، ۱۳۸۷). سازگاری، به عنوان مسئله اصلی این دوره زیربنای عملکرد خوب، تسهیل کننده نقش های اجتماعی و رضایت بیشتر از زندگی است. همچنین سازگاری به عنوان توانایی فرد برای برآورده نمودن استانداردهای اجتماعی تعریف شده است. نتایج پژوهشی حاکی است که سازگاری با دانشگاه بر تمام ابعاد زندگی دانشجویان اثر می گذارد و موجب ارتقای عملکرد عمومی، خودکارآمدی، موفقیت تحصیلی و بهداشت جسمی و روانی می شود (اشمیت^۲، ۲۰۱۰؛ وینتر و همکاران^۳، ۲۰۱۱). عوامل متعدد فردی، خانوادگی و محیطی در شکل گیری سازگاری اجتماعی نقش دارند (زکی، ۱۳۸۹)؛ البته باید توجه داشت که تأثیر عوامل متعدد بر شکل گیری سازگاری یکسان نیست. یکی از عوامل فردی که می تواند در شکل گیری سازگاری اجتماعی نقش داشته باشد، سبک های تصمیم گیری^۴ است که هر فرد در موقعیت های مختلف زندگی خود، برای تصمیم گیری از آنها استفاده می کند. در واقع تصمیم گیری در حیطه های مختلف زندگی، از جمله خانواده، شغل، تحصیل و ... بسیار استرس زا است و نحوه تصمیم گیری می تواند بر سازگاری فرد با اجتماع تأثیر گذار باشد. تصمیم گیری نقش گسترده ای در زندگی آدمی دارد (آدیر^۵، ۲۰۰۷؛ به نقل از زارع و اعراب شیبانی، ۱۳۹۰). مبنای بسیاری از تصمیمات ما رفتار خود ماست، بنابراین لازم است که هر کسی مهارت های حل مسئله و تصمیم گیری را برای رویارویی با مسائل مختلف در جهان امروز بداند (نیس بت و ویلسون^۶، ۱۹۷۷؛ آدیر، ۲۰۰۷؛ به نقل از زارع و اعراب شیبانی، ۱۳۹۰). تصمیم گیری عبارت از انتخاب یک راهکار از میان گزینه های مختلف است؛ بر طبق این تعریف، تصمیم گیری هسته مرکزی برنامه ریزی را تشکیل می دهد (ونیز و کونتز^۷، ۱۹۹۳). بر این اساس نحوه برخورد و واکنش دانشجویان در هنگام مواجهه با شرایط تصمیم گیری بیانگر سبک های تصمیم گیری آنها می باشد. در تحقیقی نشان داده شد که دانشجویانی که گزینه های ممکن برای تصمیم گیری را به شیوه ای منطقی با دقت زیاد بررسی می کنند در موقعیت های ریسک به شیوه اجتنابی عمل می کنند (هابلیمیتو گلو و ایلدیریم^۸،

1. social adjustment

2. Schmidt

3. Wintre & et al

4. decision making styles

5. Adair

6. Nisbett & Wilson

7. Weinz & Koontz

8. Hablemitoglu & Yildirm

۲۰۰۸). یارمحمدیان و شرفی راد (۱۳۹۰) پیامدهای مرتبط با سازگاری را بیان می‌کنند که شامل استقلال، مسئولیت پذیری، آینده نگری، مهارت‌های اجتماعی، توانایی تصمیم‌گیری، حفظ اعتدال و میانه روی است. در مجموع، اهمیت نقش متغیرهای سازگاری اجتماعی و سبک‌های تصمیم‌گیری دانشجویان دختر در حیطه‌های مختلف، تحقیقات بسیار محدود در زمینه متغیرهای مورد مطالعه، خلأهای پژوهشی در این زمینه از ضرورت‌های مهم این مطالعه است. بنابراین این پژوهش به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که آیا بین سبک‌های تصمیم‌گیری با سازگاری اجتماعی ارتباطی وجود دارد؟

روش پژوهش

این تحقیق توصیفی و از نوع همبستگی است. در این پژوهش سبک‌های تصمیم‌گیری به عنوان متغیرهای پیش‌بین و سازگاری اجتماعی به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شده‌اند. جامعه آماری پژوهش شامل دانشجویان دختر دانشگاه پیام نور زاهدان است که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در مقطع کارشناسی ارشد مشغول به تحصیل می‌باشند که از میان آنها ۱۰۰ دانشجو با میانگین سنی ۲۰/۷ سال به صورت چند مرحله‌ای تصادفی به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های زیر استفاده شد:

۱- پرسشنامه سبک‌های تصمیم‌گیری: این پرسشنامه ۲۵ گزاره دارد و توسط اسکت و براس (۱۹۹۵) تدوین شده است. این آزمون دارای پنج زیر مؤلفه سبک تصمیم‌گیری منطقی، شهودی، وابسته، آنی و اجتنابی می‌باشد که به صورت مقیاس لیکرت از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف (از ۱ تا ۵) نمره‌گذاری می‌شود. جمع نمره‌های گزاره‌های ۲۵ گانه، نمره کل مقیاس را تشکیل می‌دهد. آلفای کرونباخ این پرسشنامه در مطالعه هادی زاده مقدم و طهرانی (۱۳۸۷) ۰/۷۱ گزارش شده است. همچنین اعتبار این پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ برای سبک‌های بدست آمده از ۰/۶۸ تا ۰/۹۴ گزارش شده است (زارع و عبدالله زاده، ۲۰۱۲؛ به نقل از تابش و زارع، ۱۳۹۱). روایی محتوا این پرسشنامه نیز توسط کارشناسان روانشناسی و اساتید مورد تأیید قرار گرفته است (زارع و اعراب شیبانی، ۱۳۹۰؛ هادیزاده مقدم و طهرانی، ۱۳۸۷).

۲- مقیاس سازگاری اجتماعی: پرسشنامه سازگاری بل فرم بزرگسالان که شامل ۱۶۰ سوال در ۵ سطح اندازه‌گیری جداگانه سازگاری شخصی و اجتماعی است که در با توجه به اهداف تحقیق در این پژوهش از سوالات مربوط به سطح سازگاری اجتماعی با ۳۲ سوال استفاده شده است. روایی این پرسشنامه اول از طریق

انتخاب هر یک از بخش‌ها در محدوده‌ای که اختلاف آن‌ها بین ۰/۵۰ بالایی و پایینی در توزیع نمرات بزرگسالان مشهود بوده، به دست آمده است. از جهت دیگر با تلاش متخصصین مشاوره بزرگسالان با توجه به انتخاب گروه‌هایی از افراد به دست آمده که در محدوده بسیارخوب و بسیار ضعیف سازگاری داشته‌اند. بهرامی ضریب اعتبار آن را در مقیاس اجتماعی با اجرا بر روی ۲۰۰ نفر که به صورت تصادفی انتخاب شده بودند، به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ گزارش کرده است. نمره گذاری پرسشنامه بل به راحتی از طریق کلید مربوط به هر یک از زمینه‌های سازگاری به دست می‌آید. جمع نمرات حاصل از کلید سوالات وضعیت سازگاری فرد را نشان می‌دهد. در زمینه سازگاری اجتماعی پرسشنامه فوق نمره بالا نشانه دوری و کناره‌گیری از تماس اجتماعی است.

روش اجرا: سرانجام، بعد از بیان اهداف پژوهش برای دانشجویان، داده‌های پژوهش در محل تحصیل آنها و به صورت گروهی و با رعایت اخلاق جمع‌آوری شده و با ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیری مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفتند.

نتایج

مجله اختلالات جنسی و روانشناختی
جدول ۱. میانگین و انحراف معیار متغیرهای مورد مطالعه در دانشجویان

متغیر	میانگین	انحراف معیار
سبک تصمیم‌گیری منطقی	۱۴/۳۱	۱/۳۱
سبک تصمیم‌گیری شهودی	۱۲/۰۵	۱/۳
سبک تصمیم‌گیری وابسته	۱۱/۱۴	۱/۱۵
سبک تصمیم‌گیری آنی	۱۰/۷۳	۱/۵۹
سبک تصمیم‌گیری اجتنابی	۶/۱۲	۱/۳۰
سازگاری اجتماعی	۳۸/۳۱	۴/۱۸

$$*P < 0.05 \quad **P < 0.01 \quad ***P < 0.001$$

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود میانگین (و انحراف معیار) نمرات سبک تصمیم‌گیری منطقی ۱۴/۰۳ (و ۱/۳۱)، سبک تصمیم‌گیری شهودی ۱۲/۰۵ (و ۱/۳)، سبک تصمیم‌گیری وابسته ۱۱/۱۴ (و ۱/۱۵)، سبک تصمیم‌گیری آنی ۱۰/۷۳ (و ۱/۵۹)، سبک تصمیم‌گیری اجتنابی ۶/۱۲ (و ۱/۳۰) و سازگاری اجتماعی ۳۸/۳۱ (و ۴/۱۸) می‌باشد.

جدول ۲. ضریب همبستگی سبک‌های تصمیم‌گیری با سازگاری اجتماعی در دانشجویان

متغیر	سازگاری اجتماعی	سطح معنی داری
سبک تصمیم‌گیری منطقی	۰/۴۱	**۰/۰۰۲
سبک تصمیم‌گیری شهودی	۰/۲۴	*۰/۰۱۸
سبک تصمیم‌گیری وابسته	-۰/۱۴	۰/۱۶۴
سبک تصمیم‌گیری آنی	-۰/۳۰	۰/۰۷۲
سبک تصمیم‌گیری اجتنابی	-۰/۳۷	**۰/۰۰۲

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$ *** $P < 0.001$

نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که که سبک تصمیم‌گیری منطقی ($r=0.41$)، سبک تصمیم‌گیری شهودی ($r=0.24$) و سبک تصمیم‌گیری اجتنابی ($r=-0.37$) با سازگاری اجتماعی رابطه معناداری دارند ($P < 0.05$)، اما بین سازگاری اجتماعی و سبک‌های تصمیم‌گیری وابسته و آنی رابطه معناداری مشاهده نشد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر تعیین ارتباط سبک‌های تصمیم‌گیری با سازگاری اجتماعی دانشجویان بود. نتایج پژوهش نشان داد که بین سبک‌های تصمیم‌گیری منطقی و شهودی با سازگاری اجتماعی دانشجویان رابطه مثبت معنادار و بین سبک تصمیم‌گیری اجتنابی با سازگاری اجتماعی رابطه منفی معنی دار وجود دارد. همچنین بین سبک‌های تصمیم‌گیری آنی و وابسته با سازگاری اجتماعی دانشجویان رابطه معناداری مشاهده نشد این تحقیق همسو با تحقیق کاویان و همکاران (۱۴۰۱) می‌باشد.

در تبیین ارتباط این یافته‌ها می‌توان گفت که تصمیم‌گیری نقش گسترده‌ای در زندگی آدمی دارد (کاویان و همکاران ۱۴۰۱؛ آدیر، ۲۰۰۷؛ آیزنک، ۲۰۰۷؛ به نقل از زارع و اعراب شیبانی، ۱۳۹۰) و مبنای بسیاری از تصمیمات ما رفتار خود ماست، بنابراین لازم است که هر کسی مهارت‌های حل مسئله و تصمیم‌گیری را برای رویارویی با مسائل مختلف در جهان امروز بداند (نیس بت و ویلسون، ۱۹۷۷؛ آدیر، ۲۰۰۷؛ به نقل از زارع و اعراب شیبانی، ۱۳۹۰). افرادی که از سبک تصمیم‌گیری منطقی برخوردارند تصمیمات خود را بر اساس جستجو و تجزیه و تحلیل کامل انجام می‌دهند و همه جانبه تمامی اطلاعات موجود از منابع درونی تا منابع بیرونی برای تصمیم‌گیری مد نظر قرار می‌دهند و در نتیجه این تصمیم‌گیری قاطعانه از توان سازگاری بالایی برخوردارند.

همچنین افراد با سبک تصمیم‌گیری شهودی با تکیه بر بینش و فراست درونی خود آن چیزی را که فکر می‌کنند درست است انجام می‌دهند (پاتون، ۲۰۰۳). افرادی که از این سبک برخوردارند کاملاً تجزیه و تحلیل بخردانه مسأله را رد نمی‌کنند، بلکه معتقدند که در شرایط بحران که با سیل عظیم اطلاعات روبه‌رو هستند و شرایط حساس بوده و امکان جمع‌آوری تمامی اطلاعات وجود ندارد باید از فراست درونی استفاده کرد، که این روش باعث می‌شود فرد از بی‌هدفی و سردرگمی بیرون آید و سریع‌تر و بهتر با شرایط جدید سازگاری پیدا کند.

منابع

- کاویان، معصومه و کرمی، مریم و پارسه، اکرم و بخشیان فارسانی، فروزان‌الله و بشکار، ساسان، ۱۴۰۱، ارتباط سبک‌های تصمیم‌گیری با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان، نخستین کنفرانس ملی مطالعات روانشناسی سلامت روان، شیراز، <https://civilica.com/doc/1927713>
- احدی، بتول؛ میرزایی، پری؛ نریمانی، محمد؛ ابوالقاسمی، عباس. (۱۳۸۷). تأثیر آموزش حل مسئله اجتماعی بر سازگاری اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان کم‌رو. پژوهش در حیطه کودکان استثنائی، سال نهم، ۳، صص ۲۰۲-۱۹۳.
- احمدی، آذین و موسوی، سید محمود (۱۳۹۰). بررسی نقش عوامل آموزشگاهی بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فریدونشهر. مجله جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و دوم، شماره پیاپی ۴۱، صص ۲۰۰-۱۸۳.
- تابع بردبار، فریبا، رسول زاده طباطبایی، کاظم، آزاد فلاح، پرویز و سامانی، سیامک (۱۳۸۸). بررسی اثربخشی آموزش ابراز وجود بر احساس غربت دانشجویان دختر. مجله دانشگاه علوم پزشکی مازنداران، دوره نوزدهم، شماره ۷۳، صص ۳۳-۲۸.
- زارع، حسین؛ اعراب شیبانی، خدیجه. (۱۳۹۰). بررسی پایایی و روایی پرسشنامه سبک‌های تصمیم‌گیری در دانشجویان ایرانی. پژوهش‌های روانشناختی، ۱۴، ۲، صص ۱۲۵-۱۱۲.
- زکی، محمدعلی. (۱۳۸۹). سازگاری جوانان با دانشگاه و رابطه آن با حمایت اجتماعی؛ بررسی موردی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه اصفهان. پژوهش، جوانان، فرهنگ و جامعه، ۴، صص ۱۳۰-۱۰۷.
- هادیزاده مقدم، اکرم؛ طهرانی، مریم. (۱۳۹۰). تبیین رابطه بین هوش عاطفی و سبک تصمیم‌گیری مدیران. دانشگاه شاهد، سال هجدهم، ۲-۴۷.
- هادیزاده مقدم، اکرم؛ طهرانی، مریم. (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین سبک‌های عمومی تصمیم‌گیری مدیران در سازمان‌های دولتی. نشریه مدیریت دولتی، ۱، ۱، صص ۱۲۳-۱۳۸.
- یارمحمدیان، احمد و شرفی راد، حیدر (۱۳۹۰). تحلیل رابطه بین هوش هیجانی و سازگاری اجتماعی در نوجوانان. مجله جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و دوم، شماره ۴۴، صص ۵۰-۳۵.
- Brown, Y.E., & Mann, L. (1991). Decision making competence and selfsteem: A comparison of parents and adolescents. *Journal of Adolescence*, 14, 363-371.
- Gucray, S.S. (2005). The analysis of decision making behaviors and perceived problem solving skills in adolescents. *Journal of Pastoral care in education*, 23, 34-44.
- Hablemitoglu, S., & Yildirm, F. (2008). The relationship between perception of risk and decision making styles of Turkish university students. *Journal of World Applied Scieeces*, 4(2), 214-224.

- Patton, J.R., (2003). Intuition in Decisions. Journal of Management Decision, 989. The current issue and full text archive of this journal is available at www.emeraldinsight.com/0025-1747.htm.
- Schmidt, C.K. (2010). College adjustment and subjective Wellbeing When Coping With a Family Member's Illness. Journal of Counseling and Development, 42(1), 27-34.
- Scott, S.G., & Bruce, R.A. (1995). Decision making style, the development and of a new measure. Journal of educational and psychological measurement, 55(5), 818-831.
- Thurber, CH.A. & Walton, E.A. (2012). Homesickness and Adjustment in University Students. Journal of American College Health, 60(5), 415-419.
- Weinz, H., & Koontz, H. (1993). Management: A Global Perspective. New York : International Edition, Tenth Edition, 222

